

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
Соғлиқни сақлаш вазирлиги
Тошкент Тиббиёт Академияси
Мирзо Улуғбек номидаги
Ўзбекистон Миллий Университети

ИНТЕЛЛЕКТУАЛ САЛОҲИЯТ -
ТАРАҚҚИЁТ МЕЗОНИ

илмий мақолалар тўплами
7- сон

Тошкент-2018

tiklashga qaratilgan tadbirlar readaptatsiya hodisalarini mumkin qadar tezroq tugatishga yordam beradi. Past tekislik sharoitida ikki hafta mashq qilinganidan keyin odatda sportchilarning ish qobiliyati yuksak darajaga ko'tariladi. Bu daraja yuksak ish qobiliyati mashg'ulotlar vaqtida 2-3 oy mobaynida saqlanib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

3. Michael L.Cain, William D. Bowman, Sally D. Hacker. Ecology. Sinauer associates Inc, 2011.

4. Andrew S.goudie. The Human Impact. Wiley-Blackwell, 2013.

**Д. Рахимов,
ФДУ Иқтисодиёт назарияси
кафедраси ўқитувчиси**

ТАДБИРКОРЛИК ФАОЛИЯТИ ИЖТИМОЙ – ПСИХОЛОГИК ХУСУСИЯТЛАРИНИНГ МАҲАЛЛИЙ ШАРОИТДА ЎРГАНИЛИШИ

Бозор муносабатлари шароитида иқтисодиётни ривожлантиришнинг асосий омилларидан бири кичик бизнес ва тадбиркорлик фаолиятини ривожлантиришдир. Шунинг учун ҳам Ўзбекистон Республикасида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш бўйича Президентимиз Шавкат Мирзиёев ташаббуси билан керакли қонунлар, қарорлар, фармонлар ва шу каби ҳуқуқий-меъёрий ҳужжатлар қабул қилинган бўлиб, улар ҳаётга тадбиқ қилинмоқда. Шу билан бирга тадбиркорлик фаолиятини рағбатлантириш мақсадида иккита фонд: тадбиркорликни ривожлантириш, кичик бизнесни ривожлантиришга кўмаклашиш фонллари ташкил этилган.

Фармонлар мамлакатимиз Президенти Олий мажлис Қонунчилик палатаси ва Сенати Қўшма мажлисидаги “Бизнинг бош мақсадимиз – жамиятни демократлаштириш ва янгилаш, мамлакатни модернизация ва ислоҳ этишдир” маърузасида белгилаб берилган вазифаларнинг мантикий давоми ҳисобланади. Маърузада асосий стратегик вазифамиз- демократик қурилиш ва фуқаролик жамиятини шакллантириш, бозор ислохотларини чуқурлаштириш ва иқтисодиётни эркинлаштириш йўлида

самарали, босқичма-босқич ва изчил бориш эканлиги белгиланган эди.

XX аср охири, XXI аср бошида цивилизациянинг умумий тараққиёт хусусиятлари ривожланиши ҳеч қачон бир текис, ортиқча зўриқиш ва кескинликларсиз кечмаслигини, у хоҳ иқтисодий, хоҳ ижтимоий, хоҳ маданий тараққиёт бўлсин бизга ҳали номаълум, олдиндан башорат қилиш қийин бўлган яширин қонуниятлар асосида бўлиши мумкинлигини кўрсатди. Фикримизнинг далили сифатида ривожланаётган мамлакатлар у ёқда турсин, кучли йигирмалик давлатларни ҳам саросимага солиб қўйган ва ҳозирда иккинчи босқичи бошланганлиги башорат қилинаётган жаҳон молиявий иқтисодий инқирозини келтириш мумкин. Бундай шароитда ишлаб чиқаришни зудлик билан қайта куриш, замон талабларига жавоб бермай қўйган ишлаб чиқариш шаклларидан воз кечиш, иқтисодий ночор корхоналарнинг ишлаб чиқариш шаклини ўзгартириш каби чоралар катта самара беришини инқироздан деярли талофатсиз чиқа олган Республикамиз мисолида кўриб ишонч ҳосил қилдик. Ишлаб чиқариш жараёнидаги бундай қайта куришлар ўз-ўзидан ишчиларни қайта тайёрлаш, ўқитиш, уларда янги кўникма ва малакаларни шакллантиришни талаб қилади. Бу албатта катта куч ва маблағ талаб қиладиган, лекин иқтисодий самарадорлик нуқтаи-назаридан ўзини оқлайдиган тадбирдир.

“Маълумки, ҳаёт ҳеч қачон бир жойда тўхтаб турмайди. Шу боис авваламбор рўй бериши мумкин бўлган турли фалокатлар, жаҳон иқтисодиётининг юксалиши ва инқирозини олдиндан кўриш имконини берадиган ҳар томонлама чуқур ўйланган, аниқ мақсад ва устувор йўналишларни ўз ичига олган тараққиёт дастури ва уни амалга ошириш стратегиясига эга бўлган мамлакат ва халқ пировард натижада муваффақиятга эришади”.⁴⁸

Шу муносабат билан яна бир марта Биринчи Президент Ислоҳ Каримовнинг узоқни кўра билиши, бозор муносабатларига ўтишга нақадар эҳтиёткорлик билан ёндошгани, бозор муносабатларини шакллантириш билан бир вақтда маънавий, миллий мафқурани

⁴⁸ Каримов И. Мамлакатимизда демократик ислоҳотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Ўқув-тарбия қўшма комиссияси раёси ва Сенатнинг Ўшма мажлисидаги маъруза. 2010 йил 12 ноябр – Т.: “Ўзбекистон”, 2010. – Б. 6

шакллантириш масаласига, миллий-маънавий кадрият ва анъаналаримизни тиклаш, уларнинг элтувчи манбаи бўлган маҳалла ижтимоий институтини кучайтириш, мавқеини кўтаришга алоҳида эътибор қаратаётганликлари ҳам бежиз эмас, албатта. Аслида, Юртбошимиз томонидан яратилган ўзимизга хос “Ўзбек модели” бизни муқаррар ҳам молиявий, ҳам иқтисодий ва энг муҳими маънавий-маданий таназулдан сақлаб қолганлиги бугун ҳеч кимга сир эмас. Ушбу модел ўтиш даврининг энг қийин даврларида республикада ижтимоий барқарорликни сақлаш, иқтисодиётнинг интенсив ўсишини таъминлаш, энг муҳими фуқароларни ўтиш даврининг қийинчиликлари билан боғлиқ бўлган турли руҳий зўриқишлардан сақлаш имконини берди, энг муҳими бу жараён айтилган пайтда ҳам ўзининг мақсадга мувофиқлигини кўрсатмоқда. Президентимизнинг ўз сўзлари билан айтганда: “Биз ишлаб чиққан ва бугунги кунда ҳаётга татбиқ этаётган ушбу моделнинг маъно-мазмунини – давлат қурилиши ва конституциявий тузумни тубдан ўзгартириш ва янгилаш, иқтисодиётни мафқурадан холи этиш, унинг сиёсатдан устунлигини таъминлаш, давлатнинг бош ислоҳотчи вазифасини бажариши, яъни ислоҳотлар ташаббускори бўлиши ва уларни мувофиқлаштириб бориши, қонун устуворлигини таъминлаш, кучли ижтимоий сиёсат юритиш, ислоҳотларни босқичма босқич ва изчил олиб бориш тамойилларига асосланадиган сиёсий, иқтисодий ва ижтимоий ислоҳотларни амалга оширишдан иборатдир”⁴⁹

Ҳар қандай таназул, инқирознинг илдизи охир оқибат таълим-тарбия жараёнига бориб тақалади. Чунки жамиятда ҳар бир жараён, у хоҳ иқтисодий, хоҳ ижтимоий, хоҳ маънавий-маданий бўлсин, уни режалаштирувчилар, амалга жорий қилувчилар ва ижро этувчилар муайян шахслар ҳисобланади ва уларнинг дунёқараши таълим-тарбия жараёнида шаклланади. Ўз-ўзидан шундай хулоса келиб чиқадики бугун таълим-тарбия жараёнида тайёрланаётган мутахассисларнинг эртага жамият тараққиётига қандай мазмунда таъсир кўрсатиши катта аҳамият касб этади. Юртбошимиз айтганларидек “... келажакимиз пойдевори билим даргоҳларида яратилади, бошқача айтганда, халқимизнинг эртанги куни қандай

⁴⁹ Каримов И. Мамлакатимизда демократик ислоҳотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Ўқувчилик палатаси ва Сенатининг Ўшма мажлисидаги маъруза. 2010 йил 12 ноябр – Т.: “Ўзбекистон”, 2010. – Б. 4

бўлиши фарзандларимизнинг бутун қандай таълим ва тарбия олишига боғлиқдир”⁵⁰.

**Зикриллаев Музаффар,
Тиббий педагогика факультети 303 – гуруҳ талабаси
Рахмонова Ёқут Расуловна,
Тошкент тиббиёт академияси катта ўқитувчиси**
САЛОМАТЛИК - ФЕНОМЕНАЛ ҲОДИСА

Бахт муаммосига оид изланишлар ўзининг ижтимоий-тарихий тараққиётига эга бўлиб уларда илмийликка қараганда, бадийлик устуворлик қилар эди. Бадий хотиротлар мажмуаси қадимги нодир, ноёб қўлёзмалар, озгаки нутқ намунасида ўз ифодасини топган. Улар ўзларининг салоҳияти, мукамаллиги билан инсоният учун хулқ-атвор қоидалари сифатида одамларнинг турли-туман нуқсонлардан асраш, кўнгил қолиш (совиш) ҳис-туйғуларнинг ҳалокатли ҳолатларнинг олдини олишда беқиёс аҳамият касб этади.

Қадимги дунё алломалари мутафаккирлари аксарият ҳолларда бахт тушунчасини инсонни маънавий ва табиий жихатдан қониқиш ҳолати сифатида тушунганлар. Уларнинг мулоҳазаларида мазкур ҳолатга эришишнинг аниқ йўллари белгилаш жараёнида бирлик умумийлик мавжуд бўлсада, лекин нима билан қониқтириш ва нимани қониқтириш бўйича ўхшашликлар бор.

Бахт муаммоси инсоншунослик фанларининг предметига кирганлиги туфайли турлича ёндашувлар ёрдами билан тушунтиришга ва унга эришиш воситаларини ишлаб чиқишга ҳарака қилинган. Инсоншунослик фанлари тарихида бахт муаммосини ўрганишнинг аскетик (юнонча «аскет») - ҳаракатга келтирувчи деган маъно англатади. ҳис-туйғу, майл ва ҳавасни паймол қилувчи тамойилга асосланади) ва идоник (ички роҳатланиш, тана лаззати) ўзаро бир-бирига зид назариялар вужудга келган. Аскетик йўналишнинг вакиллари инсон танасига, унинг хоҳишларига нисбатан лоқайд ва менсимай муносабатда бўлишликни далиллашга уринадилар (кон, балгам, буйрак. кўз ёши,

⁵⁰ Каримов И. Юқсақ маънавият – енгилмас куч. – Т.: “Маънавият”, 2008. – Б. 61